

ห้องสมุด ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และสังคม: การประชุมวิชาการนานาชาติห้องสมุดและสารสนเทศของอิฟล่า ค.ศ.2017

ชุตินาสัจจามันท์¹
ปรียาพร ฤกษ์พินัย²
รุจเรखा วิทยาวุฒิภักดิ์³
ทัศนหาญพล⁴
สุจิตร์ สุวภาพ⁵
ประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์⁶

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจจากการประชุมวิชาการนานาชาติประจำปี 2560 จัดโดยอิฟล่าในเรื่องบทบาทของอิฟล่าต่อการพัฒนาห้องสมุดและบรรณารักษ์ทั่วโลกห้องสมุดโรงเรียนห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชนห้องสมุดเฉพาะ การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เครือข่ายห้องสมุด และบทบาทของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯกับการพัฒนาสู่สากล ตามยุทธศาสตร์ใหม่ของสมาคมห้องสมุดฯที่มุ่งสู่ความเป็นสากล

คำสำคัญ: การประชุมวิชาการนานาชาติ ห้องสมุด อิฟล่า

¹ แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: chutimastou@gmail.com

² หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: preeyaporn.r@chula.ac.th

³ หอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail: ruchareka.wit@mahidol.edu

⁴ แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: tassanastou@gmail.com

⁵ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ E-mail: suvaphab.suchit@gmail.com

⁶ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ E-mail: prachwat@hotmail.com

Libraries. Solidarity. Society IFLA-WLIC 2017

Chutima Sacchanand¹
Preeyaporn Rerkpinai²
Ruchareka Wittayawuttikul³
Tassana Hanpol⁴
Suchit Suvaphaband⁵
Prachak Wattananusit⁶

Abstract

This article presented interesting issues from IFLA 2017 international conference. IFLA's role towards the development of libraries and librarians worldwide, school libraries, academic libraries, public libraries, special libraries, LIS education, and library network, as well as the roles of the Thai Library Association in moving towards internationalization to fulfill the TLA new strategic plan are highlighted.

Keywords: IFLA, WLIC, Libraries.

¹ Information Science Program, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University
E-mail: chutimastou@gmail.com

² , Library, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University E-mail: preeyaporn.r@chula.ac.th

³ Library and Knowledge Center, Mahidol University E-mail: ruchareka.wit@mahidol.edu

⁴ Information Science Program, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University
E-mail: tassanastou@gmail.com

⁵ Thai Library Association E-mail: suvaphab.suchit@gmail.com

⁶ Thai Library Association E-mail: prachwat@hotmail.com

ความนำ

สหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมห้องสมุดและสถาบัน หรือนิยมเรียกโดยย่อว่า อีฟล่า (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA) เป็นสมาคมวิชาชีพระดับนานาชาติที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในโลก ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1927 มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ สหพันธ์ฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจ ความร่วมมือ การสื่อสาร การวิจัยและพัฒนาในกิจกรรมห้องสมุดทุกด้าน รวมถึงบริการสารสนเทศ การศึกษา มาตรฐานวิชาชีพ ให้แก่บุคลากรและดำเนินการเพื่อให้วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์เป็นที่ประจักษ์และได้รับความสนใจในระดับนานาชาติ (IFLA Headquarters, 2017) โดยมีบทบาทในการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าและการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพแก่สมาชิก บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ กิจกรรมที่จัดประจำทุกปี คือ การประชุมทางวิชาการนานาชาติ หมุนเวียนในประเทศต่างๆ แต่ละทวีปทั่วโลกเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด มุมมอง ผลการศึกษา ค้นคว้าวิจัย แนวปฏิบัติที่ดีในวงวิชาการวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเอกสาร จดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์

การจัดการประชุมนานาชาติในพ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) ครั้งที่ 83 จัดที่ประเทศโปแลนด์ หัวข้อ “ห้องสมุด ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และสังคม”(Libraries. Solidarity. Society) โดยแนวเรื่องเน้นความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความเป็นเอกภาพ ห้องสมุดกับชุมชน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความร่วมมือร่วมใจกันของห้องสมุดในโลกที่เปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สนองความประสงค์ของชุมชน ผู้ใช้บริการทุกแห่งหน เพื่อตอบสนองวาระขององค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 2030 (UN 2030 Agenda) ตลอดจนให้ความสำคัญด้านลิขสิทธิ์ วิกฤติด้านมนุษยธรรม และประชากรหลากหลายวัฒนธรรม เพื่ออนาคตของห้องสมุดและวิชาชีพที่ยั่งยืน ผู้เข้าประชุมประกอบด้วย อาจารย์ บรรณารักษ์ นักวิชาชีพสารสนเทศ นักคอมพิวเตอร์ นักการศึกษา ผู้บริหารองค์การสารสนเทศจากทั่วโลก จำนวนประมาณ 3,100 คน จาก 122 ประเทศ



ภาพที่ 1 การประชุมอีฟล่าครั้งที่ 83 ประเทศโปแลนด์

ประเด็นบทบาทของอิฟล่าในการส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุดและบรรณารักษ์

อิฟล่ามีวิสัยทัศน์การเป็นตัวแทนหรือกระบอกเสียงที่เชื่อถือได้ในระดับโลก (trusted global voice) ของวงวิชาการและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ชุมชน และสังคมจึงได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ระยะ 5 ปี(ค.ศ. 2016-2021) และจัดทำโครงการเชิงกลยุทธ์ต่างๆ ที่มีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของห้องสมุดในสังคมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน 2) การสนับสนุนและส่งเสริมสารสนเทศและความรู้ การผลิตและบริการสารสนเทศ การมีเสรีภาพในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ทุกรูปแบบได้อย่างทั่วถึง 3) การสนับสนุนและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม การสงวนรักษาและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม 4) การสร้างศักยภาพการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของบุคลากรห้องสมุดทุกระดับ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับสากล เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน การปฏิรูปบทบาทของห้องสมุดให้สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลง มีกรอบการพัฒนาห้องสมุดเพื่อให้ประชาคมทั้งโลกสามารถเข้าถึงสารสนเทศทุกรูปแบบและมีทักษะสากลตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติทั้ง 17 ข้อ ภายในค.ศ. 2030

การส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุด

อิฟล่ากำหนดคำขวัญที่สร้างแรงบันดาลใจให้ห้องสมุด อาทิ “*Together we create the future*”(การสร้างอนาคตห้องสมุดร่วมกัน) “*Libraries are the motors for change*” (ห้องสมุดเป็นเครื่องยนต์ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง) “*Libraries as key assets for communities*” (ห้องสมุดเป็นสมบัติอันล้ำค่าสำหรับชุมชน)และมีความพยายามสร้างวิสัยทัศน์ของห้องสมุดร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวทั่วโลก ด้วยความเชื่อมั่นในเรื่อง “*Global vision - Local impact*” (วิสัยทัศน์สากล - ผลกระทบท้องถิ่น) โดยแนวคิดให้ห้องสมุดทุกแห่งมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและนำไปประยุกต์ปฏิบัติให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละท้องถิ่นการเชื่อมโยงให้ห้องสมุดเป็นหนึ่งเดียว (united library field) เกิดเป็นพลังผลักดันศักยภาพของห้องสมุดทั้งโลก ให้ร่วมกันสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง

อิฟล่าจัดทำโครงการรณรงค์ให้บรรณารักษ์ทั่วโลกลงคะแนนเสียงแสดงความคิดเห็นในการเลือกวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อสร้างทิศทางที่ชัดเจนให้แก่ห้องสมุดในอนาคตและจัดให้มีกิจกรรมการระดมสมองจากบรรณารักษ์และผู้เกี่ยวข้องในทุกกลุ่มภูมิภาคต่างๆ และเชิญชวนให้ตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ที่เว็บไซต์ <https://globalvision.ifla.org> เพื่อแสดงความคิดเห็นใน 6 ประเด็นใหญ่ คือ 1) อะไรคือค่านิยมองค์กร หรือวัฒนธรรมองค์กรของห้องสมุด 2) ห้องสมุดมีความเก่งและความถนัดเป็นพิเศษในเรื่องใดบ้าง 3) ห้องสมุดควรทำภารกิจอะไรให้มากขึ้น 4) ห้องสมุดควรทำอะไรให้น้อยลงหรือยกเลิกการกระทำนั้น 5) อะไรคืออุปสรรคและความท้าทายที่สำคัญของห้องสมุด 6) อะไรคือคุณลักษณะของห้องสมุดที่ควรมีร่วมกันเพื่อการรวมตัวเป็นหนึ่งเดียว โดยผลสรุปรายงาน Global vision report ดังกล่าวคาดว่าจะเสร็จภายในเดือนมกราคม 2561 ทั้งนี้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในฐานะองค์กรตัวแทนวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประเทศไทยได้มีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อสร้างทิศทางที่ชัดเจนให้แก่ห้องสมุดในอนาคต



ภาพที่ 2-3 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อสร้างทิศทางที่ชัดเจนให้แก่ห้องสมุดในอนาคต

การส่งเสริมและพัฒนาบรรณารักษ์

บทบาทและสมรรถนะของบรรณารักษ์ในยุคการปฏิรูปสู่ระบบดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบได้รับความสนใจในการประชุมของแผนกต่างๆของอียิปต์ ในรูปแบบการนำเสนอผลงานวิจัย เอกสาร บทความ การสัมมนา การประชุมโต๊ะกลม การประชุมระดมสมอง การประชุมปฏิบัติการ การมุ่งมั่นดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ของห้องสมุดในอนาคต ต้องเริ่มต้นจากบรรณารักษ์ซึ่งเป็นคำเรียกรวมแทนชื่อตำแหน่งอื่นๆที่หลากหลายที่ทำงานในสภาพแวดล้อมใหม่ของห้องสมุดหรือชื่ออื่นๆตามพัฒนาการที่เปลี่ยนไป บรรณารักษ์จำเป็นต้องปรับแนวคิด มุมมอง สมรรถนะ และวิธีดำเนินงาน โดยเฉพาะในเรื่องของภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมกับสังคมและชุมชน การสนับสนุนกิจการต่างๆทักษะการรู้สารสนเทศการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล การปฏิรูปกฎหมายการคุ้มครองลิขสิทธิ์เพื่อให้การผลิตและการบริการสารสนเทศทั้งหมดเข้าสู่ยุคการปฏิรูปสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ

ประเทศแคนาดา โดยสมาคมห้องสมุดวิจัยของประเทศแคนาดา ได้นำเสนอสมรรถนะหลักสำหรับบรรณารักษ์ศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมี 7 ประการ (Canadian Association of Research Libraries, 2010) ดังนี้

- 1) **ความรู้พื้นฐาน** ทั้งความรู้ทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การสื่อสารทางวิชาการ ลิขสิทธิ์และกฎหมายต่างๆ ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง สภาพแวดล้อมขององค์กรที่ห้องสมุดสังกัดหรือเกี่ยวข้องด้วย
- 2) **ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล**มนุษยสัมพันธ์ทักษะการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การเจรจาต่อรอง การสร้างความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม การเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษา งาน ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความสามารถทางการตลาด ทักษะการเขียนและการนำเสนอ
- 3) **ภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการ** การบริหารงานบุคคล การเงิน การบริหารความเสี่ยง การบริหารโครงการการพัฒนาทรัพยากรและการบริการ การวิเคราะห์และประเมินผล การสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- 4) ความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ความรู้ความเข้าใจวงจรของการผลิตสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ การพัฒนาและการบริหารจัดการ ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท การสงวนรักษาและการอนุรักษ์สารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล
- 5) ทักษะการรู้สารสนเทศ ทักษะการสอน การเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การบริการอ้างอิงและสารสนเทศ การตอบคำถามช่วยการค้นคว้า การสร้างสัมพันธ์และความผูกพันของผู้รับบริการ
- 6) ความสามารถในการทำวิจัยและเผยแพร่ผลงานไปสู่แวดวงวิชาชีพ ความรู้เรื่องระเบียบวิธีวิจัย ความสามารถในการทำวิจัย การตีพิมพ์ การขอทุนวิจัย การนำเสนอในที่ประชุมวิชาการ การจัดการประชุมวิชาการ การสอนในหลักสูตรและรายวิชาต่างๆ การร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ ในสมาคมวิชาชีพ การเรียนหรือการศึกษาต่อในระบบ การติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัย
- 7) ทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระบบสารสนเทศที่ใช้ในงานห้องสมุด ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ คลังสารสนเทศสถาบัน การบริหารจัดการฐานข้อมูล เทคโนโลยีเว็บ การพัฒนาเว็บไซต์ ระบบการจัดการเนื้อหาของเว็บไซต์ระบบ การจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ หรือระบบการจัดการเรียนรู้

นอกจากประเด็นสมรรถนะแล้ว การพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง (Continuing professional development - CPD) และการเรียนรู้ในที่ทำงาน (Workplace learning) เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจยิ่ง ฝ่ายสนับสนุนวิชาชีพ (Division of support of the profession) ของอิฟล่าได้จัดทำแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับผู้มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่องให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ผู้เรียน นายจ้าง สมาคมห้องสมุดอาจารย์ผู้สอนและผู้จัดการฝึกอบรม

ประเด็นห้องสมุดโรงเรียน

อิฟล่าได้ออกแถลงการณ์เกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนเมื่อ ค.ศ.1999 (IFLA/UNESCO school library manifesto (1999) บทที่ 1 กล่าวถึงพันธกิจและวัตถุประสงค์ห้องสมุดโรงเรียนเน้นพื้นฐานการสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ การจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนในการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาจินตนาการทำให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ ห้องสมุดโรงเรียนมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ การจัดพื้นที่ทางกายภาพและดิจิทัล การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ การเข้าถึงบริการและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กระตุ้นและสนับสนุนให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ห้องสมุดโรงเรียนได้พัฒนาคู่ขนานกับความก้าวหน้าของการศึกษา ห้องสมุดโรงเรียนมีบทบาทในการจัดโอกาสการเรียนรู้ให้กับกลุ่มผู้ใช้ ทั้งเป็นรายบุคคล กลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ โดยเน้นการสร้างสรค์ความรู้ เชวณปัญหา การรู้สารสนเทศ วัฒนธรรมและการพัฒนาสังคม ห้องสมุดโรงเรียนหรือมีชื่ออื่นๆ ในปัจจุบัน เช่น ศูนย์สื่อของโรงเรียน ศูนย์กลางเอกสารและสารสนเทศ ศูนย์กลางทรัพยากรห้องสมุด ต้องมีบรรณารักษ์วิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาสาขาบรรณารักษศาสตร์มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน การสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านและการรู้สารสนเทศ ให้ความร่วมมือกับครูผู้สอน และมีบทบาทสนับสนุนการศึกษาของ

ชุมชน ห้องสมุดเป็นห้องทดลองและแหล่งสร้างนวัตกรรมการส่งเสริมการอ่านด้วยวิธีการใหม่ๆ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมทั้งการจัดฝึกอบรมครู บรรณารักษ์

รัฐบาลมุ่งสนับสนุนโรงเรียนระดับประถมศึกษาให้พยายามพัฒนาความสนใจของนักเรียนโดยจัดกิจกรรมในหัวข้อ “หนังสือในความฝันของเรา” (The book of our dreams) มีการจัดสัปดาห์ห้องสมุด โดยเน้นบทบาทของการอ่านและห้องสมุดในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการศึกษา การจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียนได้รับความสำคัญและมีได้จำกัดแต่การจัดกิจกรรมรูปแบบเดิมเช่น การแข่งขันการอ่าน การจัดนิทรรศการหนังสือ แต่ได้ขยายไปสู่การจัดกิจกรรมด้วยวิธีการ กระตุ้นการคิด วิเคราะห์ การมีส่วนร่วม เช่น กลุ่มการวิจารณ์หนังสือ จัดกิจกรรมรณรงค์ประจำปีในหัวข้อ “อย่าพูดว่าฉันไม่อ่าน” (Don't say I do not read) โครงการนี้มีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนพันคน โครงการปั้นจักรยานห้องเที่ยว ในแต่ละจุดที่จอดมีเกมให้เล่นเพื่อดึงดูดความสนใจและมีกลุ่มผู้อ่านรออยู่บรรณารักษ์พูดคุยกับเด็กและคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และเชื่อมโยงถึงวรรณกรรมคลาสสิกและวรรณกรรมปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันได้พัฒนาส่งเสริมการบำบัดโรคด้วยหนังสือ โดยไม่จำกัดกิจกรรมที่นำไปสู่การอ่าน วรรณกรรมและค้นหาสารสนเทศโดยตรงเท่านั้น แต่พยายามขยายกิจกรรมที่มีขอบเขตกว้างขึ้น และให้มีคนมาร่วมจำนวนมาก เช่นกิจกรรมวัฒนธรรม ความตระหนักในการโยงระหว่งการอ่านและการเรียนรู้ ด้วยตนเองขยายไปสู่ขอบเขตเกี่ยวกับชีวิตด้านอื่นๆ อาทิ ศิลปะ กีฬา การเมือง งานอดิเรก ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และบรรณารักษ์แสวงหาแนวคิดใหม่ๆที่เชื่อมโยงไปยังผู้ใช้ทั้งกลุ่มเด็กและผู้ใหญ่ (Polish Librarians' Association, 2017)

บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนไปแลนด์นอกจากทำงานประจำทั้งด้านเทคนิคและบริการแล้ว ยังต้องทำหน้าที่สอนและจัดกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งการฝึกงานห้องสมุดให้นักศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บรรณารักษ์มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพ จึงต้องเรียนรู้และพัฒนาประสบการณ์อย่างต่อเนื่องการพัฒนาวิชาชีพสามารถทำได้ในหลากหลายรูปแบบเช่น การศึกษาต่อโดยมีสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยและสารสนเทศศาสตร์ผลิตครูบรรณารักษ์ในประเทศการเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ประชุมสัมมนาทางวิชาการวิชาชีพ ตลอดจนการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น

สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนฮังการี เป็นองค์กรเอกชน ไม่แสวงหากำไรมีนโยบายหลักเพื่อส่งเสริมวิชาชีพให้กับมวลสมาชิก ร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพอื่นๆและเพิ่มความสัมพันธ์กับองค์กรทางการศึกษาและบรรณารักษศาสตร์สมาคมฯ มีสมาชิกประกอบด้วยบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจำนวน 227 คน (Domsody, Pataki & Kaman, 2017, 2) เป้าหมายหลักเพื่อสนับสนุนด้านวิชาชีพพัฒนาครูบรรณารักษ์ให้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สมาคมสร้างความเข้มแข็งให้กับห้องสมุดโรงเรียนและวิชาชีพ โดยกำหนดพันธกิจสนับสนุนคุณภาพการศึกษาโดยการจัดฝึกอบรม ประชุม/สัมมนา ศึกษาดูงาน จัดพิมพ์คู่มือ เป็นตัวแทนวิชาชีพในการร่างกฎหมายเข้าร่วมประชุม ให้คำปรึกษา ร่วมเสวนากับองค์กรอื่นๆ

สมาคมฯ เป็นตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพต่อสู้เพื่อให้ห้องสมุดโรงเรียนคงอยู่ และให้บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเป็นที่ยอมรับจากผู้นำและวงการศึกษ และวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นที่รู้จักและคงอยู่ในหลักสูตรการศึกษา สมาคมฯ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการเคลื่อนไหวภาคประชาชน โดยความร่วมมือกับครู ผู้ปกครองและนักเรียนผลของความร่วมมือในแง่ของห้องสมุดโรงเรียนถูกนำเสนอในเอกสารทางวิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมยกระดับการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ การเข้าร่วมในเวทีปราศรัย

สำหรับประชาชนเพื่อการศึกษาภาคครัวเรือน ซึ่งเป็นเวทีของผู้เชี่ยวชาญ การร่วมมือกับองค์กรภาคประชาชน เพื่อความเสมอภาคในการเข้าถึงระบบการศึกษา นอกจากนี้สมาคมฯได้แปลและพิมพ์เอกสาร IFLA School Library Guidelines ซึ่งจัดทำโดยอิฟล่า เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับห้องสมุดโรงเรียนเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการศึกษา ประเทศไทยมีกฎหมายที่เพิ่มความเข้มแข็งให้กับห้องสมุดโรงเรียน ประกาศใช้เมื่อ ค.ศ. 1989 โดยมีข้อกำหนดให้ทุกโรงเรียนมีห้องสมุดและบรรณารักษ์ และการสอนวิชาห้องสมุดในหลักสูตรระดับชาติขณะเดียวกันได้ส่งเสริมบทบาทของบรรณารักษ์ให้เป็นที่รู้จักและส่งเสริมหนังสือในองค์กรต่างๆ แต่แม้จะมีกฎหมายที่ดีแต่การปฏิบัติไม่สมบูรณ์ ห้องสมุดโรงเรียนประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณการจัดซื้อหนังสือ ห้องสมุดมีแต่ตำราเรียนของรัฐ

ประเด็นห้องสมุดประชาชน

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดประชาชนประเทศโปแลนด์ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอาคารสถานที่ที่มีความสนใจในเรื่องสถาปัตยกรรมของห้องสมุดการออกแบบภายในและภายนอกที่สวยงาม ดึงดูดใจนอกจากนี้ยังมีการพัฒนาอาคารเติม โดยเฉพาะอาคารทางประวัติศาสตร์ ปรับแต่งให้ทันสมัย เช่น ห้องสมุดประชาชนของเทศบาลเมืองโอปอลห้องสมุดแรกซินสกี (Raczynski) ที่เมืองพอซแนน (Poznan) ห้องสมุดประชาชนกรุงวอร์ซอ และห้องสมุดประชาชนของเทศบาลลูบลิน (Lublin) เป็นต้น การออกแบบและตกแต่งที่แสดงถึงความมีมาตรฐานและทันสมัย สนองความสนใจของผู้ใช้ทุกกลุ่ม ห้องสมุดตั้งอยู่ในศูนย์กลางของชุมชน เช่น สถานีรถไฟ ศูนย์การค้า ห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย ทำให้การจัดบริการเชิงรุกเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้และการศึกษาที่หลากหลาย รวมทั้งจัดบริการให้ถึงกลุ่มผู้ใช้หลากหลายกลุ่มรวมทั้งผู้อยู่ห่างไกล

ห้องสมุดมีได้เป็นเพียงสถานที่ แหล่งรวมทรัพยากรสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ แต่มีบทบาททางสังคมมีบทบาทริเริ่มสร้างสรรค์ทั้งประเทศมีห้องสมุดประชาชน 8,050 แห่ง ห้องสมุดได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ ร้อยละ 92 และมีผู้ใช้บริการทั้งสิ้นเกือบร้อยละ 80 ของผู้ใช้บริการห้องสมุดทั่วประเทศ 11 ล้านคน (ในจำนวนประชาชน 4 คนใช้บริการห้องสมุด 1 คน) (Polish Librarians' Association, 2017) รัฐบาลโปแลนด์สนับสนุนเงิน 150 ล้านเหรียญโปแลนด์ (PLN) ในการปรับปรุงและสร้างห้องสมุดประชาชนใหม่ 254 แห่งทั่วประเทศ นอกจากนี้ห้องสมุดยังได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนสหภาพยุโรป (EU Funding) สนับสนุนการสร้างและปรับปรุงห้องสมุดด้วย

ตัวอย่าง ห้องสมุดแบบมัลติมีเดีย ที่เมืองวโรตสวัฟ (Wroclow) และเมืองโอลซติน (Olsztyn) สร้างเป็นแบบห้องสมุดเปิด ใช้กระจกโดยรอบ ออกแบบภายในเป็นโมดูล กลุ่มผู้ใช้เปลี่ยนแปลงไป เน้นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น ห้องสมุดสร้างใหม่มีลิฟท์และทางขึ้นพิเศษ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทางสายตา กลุ่มครอบครัว รวมทั้งการใช้บริการด้วยตนเองห้องสมุดประชาชนที่ตั้งอยู่ในสถานีรถไฟ แบ่งพื้นที่รองรับประชาชนทุกวัย หนังสือประเภทต่าง ๆ ตลอดจนถึงกิจกรรมและบรรยากาศเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้า ห้องสมุดประชาชนที่ตั้งในเขตชุมชนที่เน้นความมีส่วนร่วมของเด็ก วัยรุ่น และผู้เกษียณ เน้นกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ศิลป ดนตรี วาดรูป ห้องทำงาน ห้องอ่านหนังสือ ห้องอัดเสียงและห้องประชุม

บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนยุคใหม่ต้องการสมรรถนะเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นความรู้และทักษะใหม่ ได้แก่ การสอน/การปฐมนิเทศผู้ใช้ การออกแบบบริการและการตลาด การเรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเอง

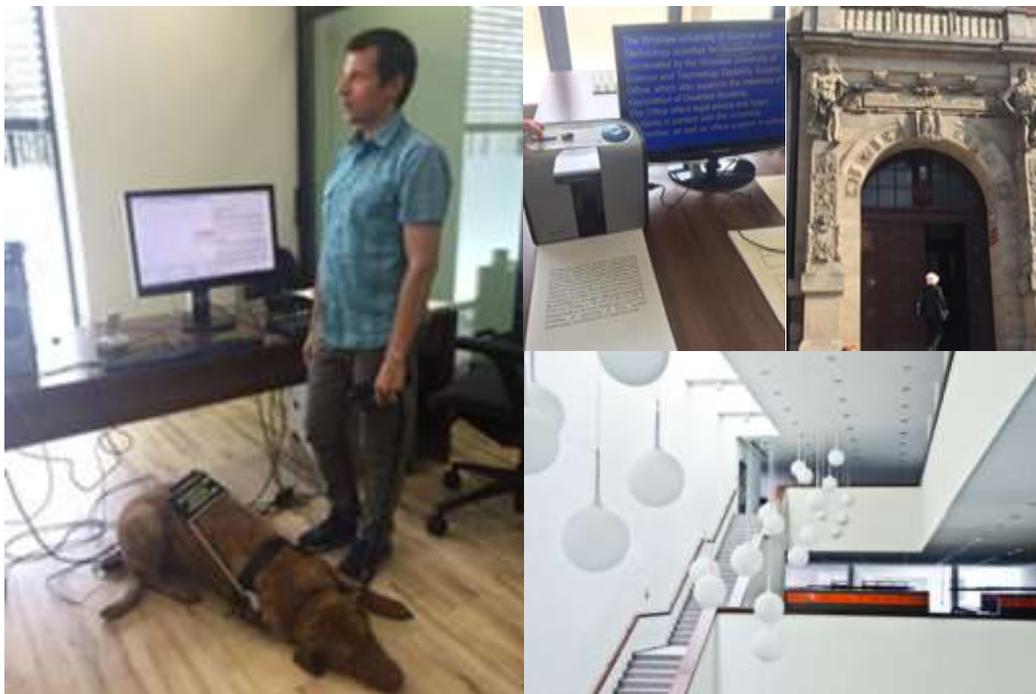


ภาพที่ 4-6ห้องสมุดประชาชนที่สถานีรถไฟ Wrocław Central Station

ประเด็นห้องสมุดมหาวิทยาลัย

บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ได้รับความสนใจในการประชุมของอิมพล่าในปีนี้ได้แก่ การบริหารจัดการข้อมูลวิจัย การจัดการข่าวลวง การสอนรายวิชาการรัฐสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศระบบเปิด และประเด็นลิขสิทธิ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้ตอบสนองพันธกิจของสถาบันในแนวทางใหม่ ความท้าทายใหม่จากวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และการปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อเพิ่มผลผลิตให้แก่กักวิจัย บรรณารักษ์ต้องกำหนดบทบาทใหม่ให้เป็นผู้นำและผู้มีส่วนร่วมร่วมกับคณาจารย์ ผู้บริหารและนักศึกษา เน้นบทบาทของบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษาในวงจรการวิจัย บรรณารักษ์ต้องแสดงให้เห็นความเชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ ทักษะการจัดการอย่างเป็นระบบ และคุณค่าทางวิชาชีพเพื่อปรับปรุงองค์กรใหม่ ทำให้สถาบันการศึกษาเข้มแข็งด้วยโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน มีกรณีศึกษาที่น่าสนใจ คือความร่วมมือของมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ สังกัดกระทรวงสุขภาพและแพทยศาสตร์ศึกษา ประเทศอิหร่าน (Ministry of Health and Medical Education) 44 แห่ง ร่วมมือกันสร้างเครือข่ายห้องสมุดวิทยาศาสตร์การแพทย์ สมือน (virtual Library for Iranian Universities of Medical Sciences) เพื่อค้นข้อมูลดิจิทัลแบบค้นครั้งเดียวแต่ได้ข้อมูลจากทุกฐานข้อมูลที่แต่ละมหาวิทยาลัยนำมารวมในโครงการได้สำเร็จ นำเสนอวิธีการบูรณาการทรัพยากรเพื่อใช้ร่วมกันโดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่แต่ละมหาวิทยาลัยจะนำมารวมในเครือข่าย พร้อมศึกษาเมทาดาตาของข้อมูล จากนั้นจึงสำรวจเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ มาตรฐานและโปรโตคอลที่แต่ละห้องสมุดใช้ ลำดับสุดท้ายคือพัฒนาโปรแกรมแลกเปลี่ยนสารสนเทศชื่อ Crosswalkแปลงมาตรฐานที่แต่ละห้องสมุดใช้เข้าสู่การค้นในระบบห้องสมุดเสมือนที่ใช้ร่วมกัน



ภาพที่7-10 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี Wroclaw
สิ่งประดิษฐ์นักศึกษา เครื่องพิมพ์อักษรเบลล์ และบรรยากาศห้องสมุด

ประเด็นห้องสมุดเฉพาะ

ห้องสมุดเฉพาะในสาขาวิชาต่างๆ มุ่งพัฒนาการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และคุณลักษณะหรือสมรรถนะที่บรรณารักษ์พึงมีเพื่อรับความเปลี่ยนแปลง รวมถึงการมีส่วนร่วมของห้องสมุดต่อวาระของสหประชาชาติการสนับสนุนและส่งเสริมการสงวนรักษาและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

ห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความสนใจในเรื่องการนำเสนอทางวิทยาศาสตร์รูปแบบใหม่ ด้วยสื่อรูปแบบใหม่ เรียกว่า Video abstract ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย การนำเสนอมีใช้เฉพาะบทความย่อ แต่สามารถนำเสนอเนื้อหาทั้งหมดที่ผู้เขียนศึกษาด้วยเวลา 3-5 นาที ผู้ชมสามารถเข้าใจภูมิหลัง วิธีการ และผลการศึกษา ปัจจุบันการนำเสนอและการสื่อสารรูปแบบนี้ เป็นที่ยอมรับของสำนักพิมพ์ขนาดใหญ่ เช่น Wiley, IEEE, Elsevier, American Chemical Society เป็นต้น ห้องสมุดมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดอบรมนักวิทยาศาสตร์ในเรื่องการเขียนบท การบันทึกรายการด้วยตนเอง รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ การรู้เท่าทันสื่อเพื่อสนับสนุนนักวิทยาศาสตร์ในการผลิตรายการวีดิทัศน์ด้วยตนเอง

ห้องสมุดกฎหมาย ให้ความสำคัญในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลทางกฎหมาย เช่น กรณีสหภาพยุโรป มีภาษาทางการถึง24 ภาษา จึงมีการจัดทำดัชนีศัพท์ ผู้ใช้สามารถพิมพ์คำค้นด้วยภาษาของตนเอง แต่

สามารถได้ผลการค้นหามากหลายภาษา ผู้สนใจสามารถเข้าใช้ EuroVoc ได้ที่เว็บไซต์ <http://eurovoc.europa.eu> โครงการนี้ได้รับทุนของคณะกรรมการยุโรปเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางด้านดิจิทัลที่จะช่วยให้ประชาคมยุโรปได้รับสิทธิประโยชน์จากบริการการบันทึกข้อมูล การบำรุงรักษา และการบริหารจัดการศัพท์ควบคุมของEuroVoc ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมVocBench ซึ่งเป็นโปรแกรมโอเพนซอร์ส ใช้สำหรับพัฒนาศัพท์สัมพันธ์ตามมาตรฐาน SKOS และ SKOS-XL ภาควิไลต์ไวด์เว็บ หรือ ดับเบิลยูทีซี (World Wide Web Consortium's -W3C) กำหนดมาเพื่อทำคือ เว็บเชิงความหมาย (semantic web) สำหรับศัพท์ควบคุมทุกรูปแบบ เว็บเชิงความหมายช่วยวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ และเสนอทางเลือกที่เป็นไปได้โดยให้ผู้ใช้เลือกแทนการค้นหาข้อมูลจากคำหลักโดยตรงไปตรงมา

ห้องสมุดรัฐสภา ประเด็นที่ได้รับความสนใจคือ การสนับสนุนเครือข่ายนักวิจัยรัฐสภา (Parliamentary Researchers Network - REDIPAL) ความโปร่งใสและสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของสมาชิกรัฐสภา การปรับปรุงเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล

ห้องสมุดวิทยาศาสตร์สุขภาพ เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของบรรณารักษ์ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพโครงการเดินเพื่อสุขภาพ (walkability for health) ทำการสำรวจข้อมูลถนนอาคารบ้านเรือน และเส้นทางการขนส่งต่างๆ มา เพื่อประเมินว่ามีพื้นที่ที่สามารถเดินและขี่จักรยานได้มากขึ้นหรือไม่ หากมีการสร้างหรือการเชื่อมต่อทางกายภาพที่ดี จะทำให้มีเส้นทางส่งเสริมการเดิน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลด้านสุขภาพให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ ถือเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรหลายวิชาชีพ

ประเด็นการศึกษาและการพัฒนาทางวิชาชีพ

การฝึกงานมีความสำคัญในการจัดการศึกษาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทั้งในทวีปยุโรป อเมริกาและทวีปเอเชียช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ภาคปฏิบัติให้แก่นักศึกษาและพัฒนาสมรรถนะด้านวิชาชีพนี้โดยผ่านชั่วโมงการทำงานเป็นการศึกษาตลอดชีวิตในองค์กรและห้องสมุด การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยบรรณารักษ์มีบทบาทในฐานะพี่เลี้ยงในการฝึกงานและศึกษาในห้องสมุด โดยเน้นความร่วมมือการศึกษาตลอดชีวิตในองค์กรและห้องสมุด

ตัวอย่างการฝึกงานของสถาบันการศึกษابรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ต่าง ๆ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาวอลเกียร์โกสกีร์ (Valkeakoski Vocational College) ประเทศฟินแลนด์ เปิดสอนหลักสูตรระดับอาชีวศึกษาด้านสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ ใช้เวลาเรียน 2 ปี แบ่งเป็นช่วงเรียนและการฝึกงาน มีนักศึกษาประมาณ 20 คน โดยฝึกงานที่ห้องสมุดในเมืองวอลเกียร์โกสกีร์วิชาที่เรียนในหลักสูตร ได้แก่ ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในสำนักงาน ภาษาต่างประเทศ งานสำนักงาน งานบริการผู้ใช้ การจัดการสารสนเทศ เศรษฐศาสตร์ในห้องสมุด การตลาดและการสื่อสารด้านบริการ และการฝึกงานเป็นต้น

มหาวิทยาลัยโทรอนโต ประเทศแคนาดาจัดโปรแกรมฝึกงานห้องสมุด (Toronto Academic Libraries Internship Program-TALint) เมื่อ ค.ศ. 2014เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยโทรอนโต คณะสารสนเทศ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยโทรอนโตมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเชื่อมห้องเรียนกับโลกภายนอก การบูรณาการการทำงานกับการเรียนวิสัยทัศน์ของโปรแกรมเพื่อส่งเสริมบรรณารักษ์อาชีพ นักจดหมายเหตุ ผู้จัดการงานเอกสารให้มีบทบาทเป็นผู้นำในพื้นที่ที่เต็มไปด้วยข้อมูลที่หลากหลาย ตัวอย่างในการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทสารสนเทศศาสตร์ 2 ปี นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งจากในชั้นเรียนและใน

สถานที่ฝึกงาน นักศึกษาที่ผ่านการฝึกงานในห้องสมุดได้งานทำในตำแหน่งบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยโทรอนโตด้วย จากการประเมินผลโครงการพบว่านักศึกษาในกลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมโปรแกรมความร่วมมือนี้ สามารถหางานทำได้เร็วกว่ากลุ่มที่ไม่ฝึกงานในโปรแกรมนี้

มหาวิทยาลัยนอร์ธเท็กซัส สหรัฐอเมริกา จัดเสริมประสบการณ์ทางการศึกษาเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 2002 โดยการจัดกิจกรรมด้านบริการในองค์กรที่สนองต่อความต้องการของชุมชน นักศึกษามีโอกาสใช้เวลาหนึ่งปีในการหาประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงในห้องสมุดโรงเรียนในต่างประเทศ โครงการนี้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอีกด้วย มีหลายประเทศที่ร่วมโครงการ อาทิ จากมา ไทย ยูเครน อัลบาเนีย เปรู รัสเซีย เยอรมนี สาธารณเช็ก และเดนมาร์ก นักศึกษาได้รับทุนสนับสนุนแต่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายบางรายการ อาทิ ค่าเครื่องบิน และอื่นๆ โครงการนี้นักศึกษาต้องทำงานเป็นทีม เพื่อประเมินสถานการณ์ของห้องสมุดโรงเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ จัดทำแผนปฏิบัติการ สัมภาษณ์บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ผู้บริหารและครู กำหนดแผนและนโยบาย แต่ละทีมต้องจัดทำรายงานในกิจกรรมที่ทำและผลงานที่ทำแล้วเสร็จตามเป้าหมาย รายงานที่ทำพร้อมข้อเสนอแนะจะต้องนำเสนอต่อโรงเรียนก่อนเสร็จสิ้นโครงการเน้นแนวคิดการศึกษาด้านบริการในระดับนานาชาติ โดยเชื่อมโยงกับการศึกษาต่างประเทศและการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม พร้อมประสบการณ์ทางวิชาชีพและสิ่งที่ได้ค้นพบ ใช้การวิพากษ์และการตีความ การเรียนรู้จากประสบการณ์ โครงการนี้ได้รับการประเมินโครงการโดยการสัมภาษณ์ ก่อนและหลังรวมทั้งการสังเกตการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีของโครงการ

มหาวิทยาลัยปัญญา ละฮอร์ ประเทศปากีสถาน โดยภาควิชาการจัดการสารสนเทศศึกษา ประโยชน์การฝึกงานในห้องสมุดประเภทต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท ระยะเวลา 8 สัปดาห์ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ ค.ศ.2000 การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นพื้นฐานการสำรวจ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาผู้ผ่านการฝึกงานในช่วงพ.ศ. 2557-2559 ผลวิจัยพบว่าผลที่ได้รับจากการฝึกงานของนักศึกษา มีความสอดคล้องกันคือการฝึกงานให้ประโยชน์ทั้งนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาได้เรียนรู้การบริการให้ประสบผลสำเร็จ ห้องสมุดโรงเรียนเองก็ได้รับประโยชน์จากการเป็นเจ้าของสถานที่ เป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการฝึกงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านทักษะงานด้านเทคนิค การจัดหา การจัดหมู่ งานบริการยืมคืน ทักษะการสื่อสารการเขียน การติดต่อเป็นรายบุคคล การบริการตอบคำถาม นักศึกษาต้องรายงานผลการฝึกงาน 2 ครั้งในช่วง 2 เดือน ผ่านวารสารที่ออกรายวัน (daily journal) ซึ่งมีผู้ตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก นอกจากนี้ยังต้องเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ก่อนสิ้นสุดการฝึกงาน โดยมีที่ปรึกษาทั้งภายในและภายนอกมาสัมภาษณ์และประเมินผลการปฏิบัติงาน

ข้อสรุปความสำเร็จของการฝึกงานต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและห้องสมุดที่เป็นสถานที่ฝึกงาน พี่เลี้ยงมีความสำคัญ ต้องทราบข้อมูลที่ชัดเจนทั้งส่วนสถาบันการศึกษาและห้องสมุด การฝึกงานต้องมีความยืดหยุ่น สถานที่ฝึกงานต้องเตรียมความพร้อมทั้งสภาพแวดล้อม ความรู้ และทักษะที่จะถ่ายทอด มีข้อเสนอจากนักศึกษาต้องการให้บรรณารักษ์ระดับหัวหน้าเป็นผู้กำกับดูแล และเปิดโอกาสให้ฝึกงานทุกแผนกในห้องสมุด ที่ปรึกษาภายนอกควรช่วยให้ได้รับทักษะด้านการบริหารงาน และการสื่อสารเป็นรายบุคคล และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาและห้องสมุดที่เป็นสถานที่ฝึกงานต่อไป

ประเด็นเครือข่ายห้องสมุด วิชาการและวิชาชีพ

กรณีศึกษา ประเทศโปแลนด์มีห้องสมุดประเภทต่างๆรวม 32,500 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 84 ของสถาบันทางวัฒนธรรมทั้งหมด ห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลท้องถิ่น กระทรวง และองค์กร รัฐบาล ท้องถิ่นรับผิดชอบห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดทางการศึกษา การฝึกหัดครู รัฐบาลกลางสนับสนุนหอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดในสังกัดกระทรวงต่างๆ เช่นห้องสมุดทางวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดในหน่วยทหาร ห้องสมุดในเรือนจำ นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดในศาสนสถาน (โบสถ์คริสต์) มหาวิทยาลัยเอกชน และสมาคมต่าง ๆ ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนมีเครือข่ายมากที่สุด ด้านห้องสมุดประชาชนมีจำนวน 8,050 แห่ง แสดงให้เห็นถึงระบบการบริหารประเทศที่แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับเทศบาล มณฑล และจังหวัด จุดประสงค์หลักคือทำให้บริการผ่านเครือข่ายที่กว้างขวางทั่วถึง โดยไม่คิดมูลค่า ห้องสมุดบางแห่งตั้งเป็นเอกเทศ บางแห่งก็เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน

เครือข่ายห้องสมุดในเมืองวรอตสวัฟเมืองวรอตสวัฟเป็นเมืองขนาดเล็ก แต่เป็นศูนย์กลางทางศิลปวัฒนธรรม มีมหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑ์ โรงละคร ห้องแสดงดนตรี อุปรากร ศูนย์วัฒนธรรมและห้องสมุดประเภทต่างๆ เมืองวรอตสวัฟมีห้องสมุดประชาชน 38 แห่ง ศูนย์มัลติมีเดียอีก 3 แห่ง สมาชิกของห้องสมุดประชาชนทั้งหมด 38 แห่ง ที่ลงทะเบียนแล้ว 120,377 คน ผู้สูงอายุ 16,617 คน เด็ก 23,849 คนมีทรัพยากรสารสนเทศประมาณ840,867 รายการ ผู้ใช้มีทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่างๆ 2 ล้านรายการต่อปี การรวมเป็นเครือข่ายทำให้ประชาชนในผู้ใช้ห้องสมุดได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ กับการพัฒนาสู่สากล

การพัฒนาสู่ความเป็นสากลเป็นยุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ วาระ พ.ศ. 2560-2561 สมาคมฯ เป็นสถาบันแรกของประเทศไทยที่เป็นสมาชิกสหพันธ์อีฟล่าและได้เป็นเจ้าของภาพจัดการประชุมนานาชาติอีฟล่า เมื่อ พ.ศ. 2542 ในการประชุมครั้งนี้ คณะกรรมการบริหารสมาคม โดยการสนับสนุนบางส่วนจากสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (สสปน.) ได้เข้าพบ Ms. Donna Scheeder ประธานอีฟล่าคนปัจจุบัน Ms. Gloria Perez-Salmeron ประธานอีฟล่าคนใหม่ ค.ศ. 2017- 2019และ Mr.Gerald Leitner เลขาธิการคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ ชุดใหม่ รายงานการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของอีฟล่า แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ห้องสมุดและวิชาชีพ และแสดงเจตจำนงในการเสนอเป็นเจ้าภาพการจัดการประชุมอีฟล่า. ค.ศ. 2020 ด้วย



ภาพที่ 11-12 การเข้าพบประธานและเลขาธิการอีฟล่า



ภาพที่ 13 การพบปะกับนายกสมาคม
ห้องสมุดเกาหลี



ภาพที่ 14 การพบปะกับนายกสมาคม
บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ประเทศญี่ปุ่น

STOU & TLA, Thailand and the Development of ASEAN Information Literacy Network

Chutima Sacchanand, Professor, PhD, Information Science Program, School of Library Arts, Sakon Nakhon Thammathar Open University, and President of The Library Association, Thailand.

Information literacy plays an important role in Southeast Asia region or known as ASEAN, even though its development and implementation varied from country to country, due to the development of education, ICT, library, IFLA education etc. processes.

STOU (Sakon Nakhon Thammathar Open University), Thailand the oldest and largest open university in the ASEAN region well considered its response in the digital society. The idea of regional collaboration, network or partnership, was initiated. Research was conducted by the author as researcher and guided by STOU.

An information literacy education was comprised of principles, methodology, development approach and activities. An information literacy network program based on collaboration of libraries and institutions, awareness and a common interest among towards sustainability. The information literacy network database was developed as a prototype.

The collaborative effort between STOU and TLA as the only IFLA professional association in the country will enhance the development of information literacy goals interest group as well as information research and education in Thailand and in the region.

ภาพที่ 15 การนำเสนอโปสเตอร์ในงานประชุมวิชาการนานาชาติฯ

ในโอกาสเดียวกันนี้ สมาคมห้องสมุดฯ ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนำเสนอโปสเตอร์อันเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาเครือข่ายการรู้สารสนเทศประชาคมอาเซียน (ชุดมาสัจจานันท์, 2560) และได้มีการพบปะและเจรจาแสวงหาความร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ภายใต้งานวิจัยของศาสตราจารย์ ดร.ลี ซัง บอค (Lee Sang Bok) นายกสมาคมและคณะกรรมการบริหารจากสมาคมห้องสมุดเกาหลี สมาคมบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ประเทศญี่ปุ่น (Japan Society of Library and Information Science) โดยศาสตราจารย์มิตซูฮิโร โอดะ (Mitsuhiro Oda) นายกสมาคมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการและวิชาชีพพร้อมกัน และแผนกการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์สำหรับประเทศกำลังพัฒนา โดย ศาสตราจารย์ ดร.อิสเมล अबดุลลาฮี (Ismail Abdullahi) และแผนกการบริการและการสอนการรู้สารสนเทศ โดยศาสตราจารย์ ลิซา ดับลิว ฮินชคิลลิป (Lisa W. Hinchliffe) .ในการให้ความร่วมมือจัดการประชุมก่อนการประชุมอิฟลา2561 (satellite meeting) ที่ประเทศมาเลเซีย อันแสดงถึงบทบาทของสมาคมห้องสมุดในเวทีสากล

บทสรุป

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลได้ส่งผลกระทบต่อห้องสมุด วิชาการและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติของอิฟลาที่ดำเนินการเป็นประจำทุกปี เป็นโอกาสและเวทีของการพัฒนาตนเองของนักวิชาการ นักวิชาชีพ การสร้างเครือข่ายที่สามารถขยายผลไปสู่ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาองค์กร วิชาชีพและสังคม สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ กับก้าวแรกที่มุ่งสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาความโดดเด่นในเรื่องความเป็นสากล ตอรับวิสัยทัศน์ พันธกิจที่เน้นย้ำความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และการเป็นผู้นำในการพัฒนาบรรณารักษ และนักวิชาชีพสู่บทบาทและสมรรถนะใหม่

บรรณานุกรม

- ชุติมา สัจจามันท์. (2560). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายการรู้สารสนเทศประชาคมอาเซียน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Ameen, K., Batool, S.H., & Malik, A. (2017). *Graduates on placement: perceptions about effectiveness and learned professional skills*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from http://library.ifla.org/1664/1/117-kanwal_en.pdf
- Au, W. I. (2017). *Health information for health promotion at (urban) neighbourhood level*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1736/1/162-au-en.pdf>
- Canadian Association of Research Libraries. (2010). *Core competencies for 21st century CARL Librarians*. Retrieved from <http://www.carl-abrc.ca>
- Domsody, A., Pataki, M., Mihaly, K. & Kaman, V. (2017). *Acting together for the civil society and the quality education acting under checked Umbrellas*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1761/1/140-domsody-en.pdf>
- European Commission. *About ISA²*. (2017). Retrieved from https://ec.europa.eu/isa2/isa2_en
- Hannaford, J., & Stevenson, S. (2017). *TALint at the University of Toronto: bridging the gap between iSchool and academic librarianship*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1641/1/117-hannaford-en.pdf>
- IFLA. (2016). *Annual report 2016 IFLA - the global voice of libraries*. Retrieved from <https://www.ifla.org/files/assets/hq/annual-reports/2016.pdf>
- IFLA. (2017). *Libraries. Solidarity. Society. World Library and Information Congress 83rd IFLA General Conference and Assembly 19-25 August 2017 Wroclaw, Poland. Congress Programme*. Wroclaw, Poland: IFLA.
- IFLA. (2017). *WLIC 2017: a summary*. Retrieved from <https://www.ifla.org/node/11814>
- IFLA. (2017). *WLIC 2017 Conference programme*. Retrieved from <http://www.professionalabstracts.com/iflawlic2017/programme-iflawlic2017.pdf>
- IFLA School Libraries Section Standing Committee. (2015). *IFLA School Library Guidelines 2015. International Federation of Library Associations and Institutions*. Retrieved from <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf>
- Koot, G-J. (2017). *Facts about the Art Discovery Group Catalogue*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1767/1/166-koot-en.pdf>

- Lucker, A.M. (2017). *Transforming the Vietnam War: Artists' reuse of published images and the destabilization of interpretation (1960-1972)*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1676/1/123-lucker-en.pdf>
- Nemati-Anaraki, L., Haji-Zeinolabedinik, M., Alipour-Hafezi, M., & Shirazi-Nezhad, H. (2017). *Conceptual model to design a virtual library for Iranian Universities of Medical Sciences*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1622/1/162-nemati-en.pdf>
- Nitecki, D. A. & Davis, M. E. K. (2017). *Changing landscapes: new roles for academic librarians*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1833/1/187-nitecki-en.pdf>
- Plank, M., Dávid Molnár, A., & Marín-Arraiza, P. (2017). *Extending media literacy education: the popular science video workshop*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1776/1/242-plank-en.pdf> [Municipal Public Library in Wroclaw]. (n.d.). Network of Wroclaw Public Libraries [Pamphlet]. Wroclaw, Poland: MBP.
- Polish Librarians' Association. (2017). *Libraries in Poland*. Warsaw: PLA Publishing House.
- Stefanczyk, E. (Ed.), Bysiec, M. (Trans.). (n.d.). *Libraries in Poland* [Pamphlet]. Warsaw: Polish Librarians' Association (SBP).
- Strohmeier, R.W., van Gemert, W., Laaboudi, C., & Waniart, A. (2017). *Optimizing subject access to legal resources: EuroVoc and VocBench. Benefits of using multilingual controlled vocabularies and an open source collaborative tool for their maintenance*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1686/1/120-strohmeier-en.pdf>
- Toivonen, L., Pitkakoski, S., & HynnTuinen, P. (2017). *Mentoring LIS students during their internships: case study*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1645/1/117-toivonen-en.pdf>
- Walczyk, C., & Schultz-Jones, B. (2017). *Immersion librarianship: an assessment of transforming LIS students' professional worldview through a service learning project at an international school library*, presented at IFLA World Library and Information Congress, Wroclaw, Poland, 19-25 August 2017. Retrieved from <http://library.ifla.org/1665/1/117-walczyk-en.pdf>
- World Wide Web Consortium's (W3C). (2017). *SKOS Simple Knowledge Organization System reference*. Retrieved from <https://www.w3.org/TR/skos-reference>